

A Turizmus Konjunktúraindex (TUX) alakulása 2003 első negyedében

Összeállította a Magyar Turizmus Rt. megbízásából a M.Á.S.T. Piac- és Közvéleménykutató Társaság

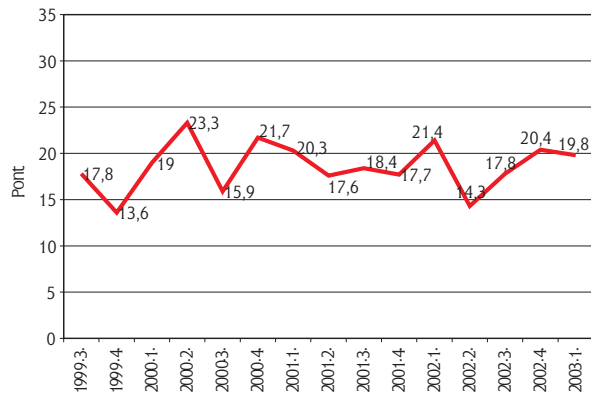
A Magyar Turizmus Rt. 1999 óta folyamatosan méri a turizmus konjunktúrális helyzetét. 2001 negyedik negyedévé-től kezdve – közbeszerzési eljárás nyerteseként – a M.Á.S.T. Piac- és Közvéleménykutató Társaság közreműködésével készül a Turizmus Konjunktúraindex.

A TUX index alakulása 1999 harmadik és 2003 első negyedéve között

A 2003. év első negyedéve konjunktúra helyzetének bemutatása előtt vizsgáljuk meg, hogy a TUX bevezetése óta miként változott Magyarországon a turizmus konjunktúrális helyzete. Az 1. ábrán látható, hogy a TUX index értéke a vizsgált időszakban a 13,6 és 23,3 pont közötti sávban ingadozik.

1. ábra

A TUX index alakulása 1999 harmadik és 2003 első negyedéve között

Az idősort vizsgálva a következő jelenségekre hívjuk fel a figyelmet:

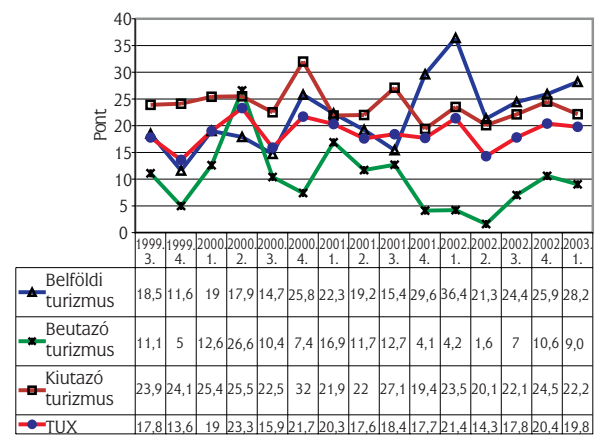
- A vizsgált időszakban a turizmus konjunktúrális helyzete alapvetően kedvezően alakult.
- A 2000. év negyedik negyedévéig határozott ingadozás figyelhető meg.
- 2001-ben stagnálás következett be.
- Az idősor végét – a 2002. év második negyedévé-től – növekedés jellemzi, amely az utolsó negyedévben azonban megtorpant.

A 2. ábrán a TUX részindexeinek alakulását foglaltuk össze. Az összetevőket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az egyes

részterületek konjunktúrális helyzete jelentősen eltér egymástól, ezért a következőkben részletesen elemezzük az egyes részindexeket.

2. ábra

A TUX összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

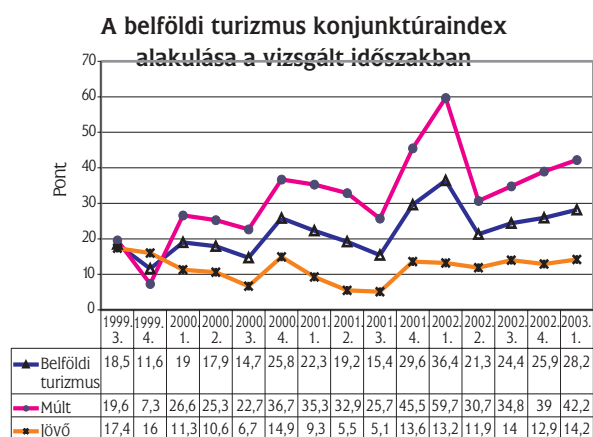
A BELFÖLDI TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXE

A 2. ábrán nyomon követhető, hogy a belföldi turizmus konjunktúraindexe nagymértékű ingadozást mutat. 2002 negyedik negyedévében kismértékű növekedés figyelhető meg az előző időszakhoz képest. A belföldi turizmus konjunktúraindexét két – azonos súlyú – komponens alkotja: a múltra és a jövőre vonatkozó részindex. A 3. ábra e két tényező alakulását mutatja be. Az ábrán látható, hogy a múlt eseményeinek megítélése 2000 első negyedévé-től kezdve kedvezően befolyásolja a belföldi turizmus konjunktúraindex alakulását. Az utolsó hat negyedévben a jövőre vonatkozó index gyakorlatilag stagnál, a jövő konjunktúrális megítélése azonban továbbra is kedvezően alakul.

A BEUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXE

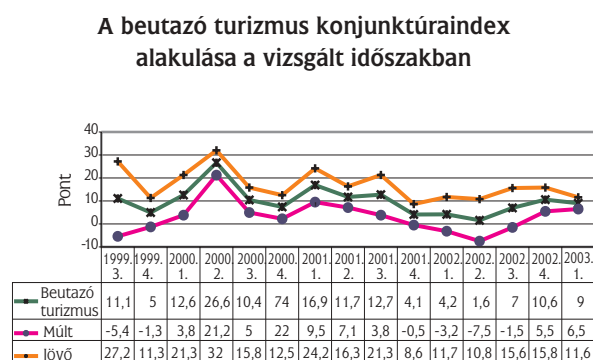
A 2. ábrán láthattuk, hogy a beutazó turizmus konjunktúrális helyzete mind a belföldi, mind a kiutazó turizmussal szemben kedvezőtlenebbül alakult. A beutazó turizmus konjunktúraindexe jelentős ingadozást mutat, a TUX index értékét csak 2000 második negyedévében haladta meg. Határozottan kedvezőtlen jelenség, hogy immár hat negyedéve (a 2001. szeptember 11-i események óta) a beutazó turizmus konjunktúraindexe alacsony (4,1 és 10,6 pont közötti) sávban mozog.

3. ábra

A 4. ábrán a beutazó turizmus konjunktúraindexének összetevőit foglaltuk össze.

4. ábra

A beutazó turizmus esetében – a belföldi turizmussal szemben – a múltra vonatkozó index az, amely inkább kedvezőtlenül befolyásolja a konjunktúraindexet. A 4. ábra azt is szemlélteti, hogy a jövő megítélésének erőteljes ingadozása 2001 negyedik negyedévéől kezd kiegyenlítődni. Figyelmet érdemel, hogy a múltra vonatkozó index negatív tendenciája, amely 2001 negyedik negyedévéől kezdve folyamatosan tartott, 2002 negyedik negyedévében megszűnik, és a legutolsó két negyedévben már pozitív értéket vesz fel.

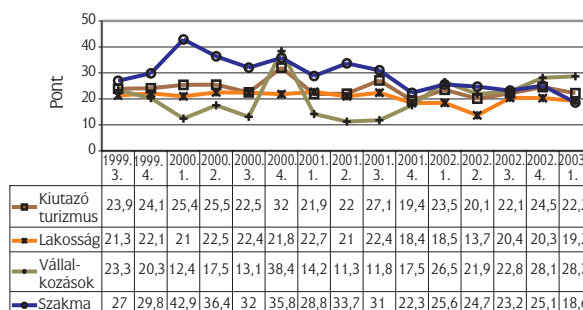
A KIUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXE

A TUX indexet alkotó három részindex közül (lásd 2. ábra) a kiutazó turizmus helyzete a legkiegyensúlyozottabb. A kutatási adatok alapján kijelenthetjük, hogy a kiutazó turizmus konjunktúra helyzete a vizsgált időszakban kedvezően alakult.

Az 5. ábrán a kiutazó turizmus konjunktúraindexének összetevőit foglaltuk össze. A vállalkozói és szakmai részindex 2001 negyedik negyedévéől kezdve gyakorlati-

5. ábra

A kiutazó turizmus konjunktúraindex alakulása a vizsgált időszakban

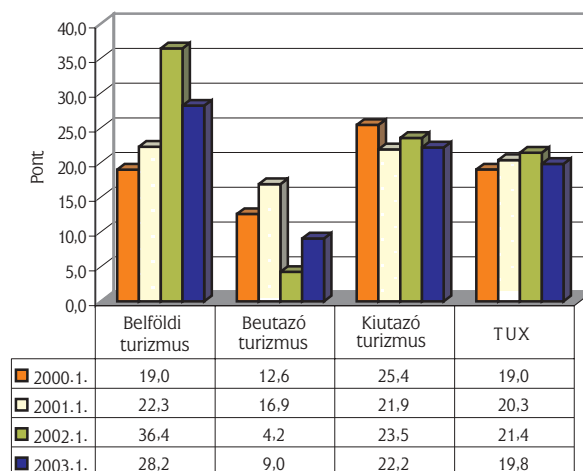
lag azonos szinten mozog. 2003 első negyedévében azonban a szakmai index kimutathatóan alacsonyabb értéket ért el.

A TUX index alakulása az elmúlt négy év első negyedévében

Magyarországon a turizmust erős szezonális jellemzi, ezért a TUX index értékelésénél törekedni kell ennek kiszűrésére. A szezonális hatását viszonylag könnyen semlegesíteni tudjuk, ha azonos időszakok adatait hasonlítjuk össze. Ennek megfelelően a következőkben a TUX index alakulását az elmúlt négy év első negyedéve alapján vizsgáljuk meg. A 6. ábrán látható, hogy 2003 első negyedévében a TUX index értéke az előző év azonos időszakához képest minimális mértékben, 1,6 ponttal csökkent. A vizsgált időszakra vonatkozóan megállapíthatjuk, hogy a TUX index az első negyedévekben közel azonos – 20 pont körüli – szintet ért el.

6. ábra

A TUX és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év első negyedévében

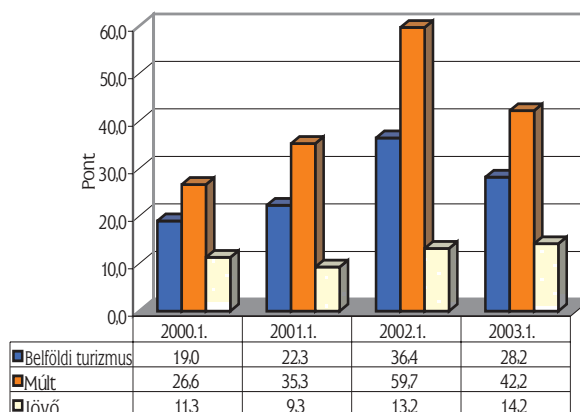
A TUX összetevőit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a beutazó turizmus konjunktúrális helyzete jelentősen (4,8 pont) javult, de még így is messze elmarad a másik két komponens konjunktúrális helyzetétől. Az előző évhez viszonyítva a belföldi turizmus konjunktúraindexe ugyan visszaesett 8,2 ponttal, de összességében a belföldi turizmus helyzete – 2000 első negyedévét leszámítva – kedvezőnek minősül. 2003 első negyedévében a kiutazó turizmus konjunktúraindexének értéke kis mértékben (1,3 pont) romlott. A következőkben az egyes részindexek elmúlt négy évben elért értékeit hasonlítjuk össze.

A BELFÖLDI TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXÉNEK ALAKULÁSA

A 7. ábrán nyomon követhető, hogy a közelmúlt folyamataira vonatkozó index erőteljesen ingadozik, a legmagasabb értéket (59,7 pont) 2002 első negyedévében érte el. A vizsgált időszakban a várakozási index jóval alacsonyabb értéket vesz fel, és gyakorlatilag stagnálásról beszélhetünk. Az 1. és 2. táblázatokban a múltra, illetőleg a jövőre vonatkozó index összetevőit mutatjuk be részletesen. A közelmúlt összetevői közül a kereskedelmi szálláshelyek belföldi vendégéjszakáinak száma 2003 januárjában 12%-kal növekedett az előző év azonos időszakában mért értékhez képest. A múzeumok, kiállítótermek többségénél a korábbiakhoz viszonyítva nőtt a látogatók száma az elmúlt 12 hónapban.

7. ábra

A belföldi turizmus konjunktúraindex és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év első negyedévében

A várakozási index összetevői közül azokat emeltük ki, amelyek a 14,2 pontos érték kialakulásához nagymértékben hozzájárultak (2. táblázat).

1. táblázat

A belföldi turizmus konjunktúraindex összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

Összetevők (egyenlegek és indexek)	Időszak			
	2000.1.	2001.1.	2002.1.	2003.1.
Kereskedelmi szálláshelyek belföldi vendégéjszakáinak száma (előző év azonos időszaka=100)	14	-3,6	-1,2	12,0
Belföldi kiküldetési napok száma (az érintett cégeknél)	74,5	93,5	157,9	97,4
A belföldi látogatók száma a múzeumokban, kiállítótermekben (egyenleg)	-8,6	15,9	22,4	17,2
Múltira vonatkozó index	26,6	35,3	59,7	42,2
A kereskedelmi szálláshelyek várható belföldi vendégéjszakái (egyenleg)	19,1	11,9	10,3	12,0
A lakosság várható belföldi turisztikai kiadásai (egyenleg)	7,6	3,8	13,0	15,5
A lakosság várható szálláskiadásai (egyenleg)	9,7	7,5	9,5	12,6
A vállalkozások várható kiküldetési napjai (egyenleg)	0,1	-0,7	5,6	10,0
A vállalkozások belföldi kiküldetési költségének várható alakulása (egyenleg)	22,1	21,5	18,0	19,3
A vendéglátás várható forgalma (egyenleg)	7,7	-2,5	6,1	3,1
A lakosság várható vendéglátási kereslete (egyenleg)	10,5	6,9	12,1	13,2
A múzeumok, kiállítótermek, rendezvények várható belföldi látogatószáma (egyenleg)	13,9	25,9	31,1	27,9
Várakozásra vonatkozó index	11,3	9,3	13,2	14,2
Belföldi turizmus konjunktúraindexe	19,0	22,3	36,4	28,2

2. táblázat

A várakozási index összetevői

Tényező	Optimista*	Pesszimista*
A belföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák számának várható alakulása	40%	14%
A vendéglátás várható forgalma	36%	26%
A belföldi kiküldetési napok várható alakulása	16%	13%
A múzeumok, kiállítótermek várható belföldi látogatóinak száma	63%	10%

*Optimista = aki az elkövetkező 12 hónapra vonatkozóan valamilyen mértékű növekedésre, javulásra számít.

Pesszimista = aki az elkövetkező 12 hónapra vonatkozóan valamilyen mértékű csökkenésre, visszaesésre számít.

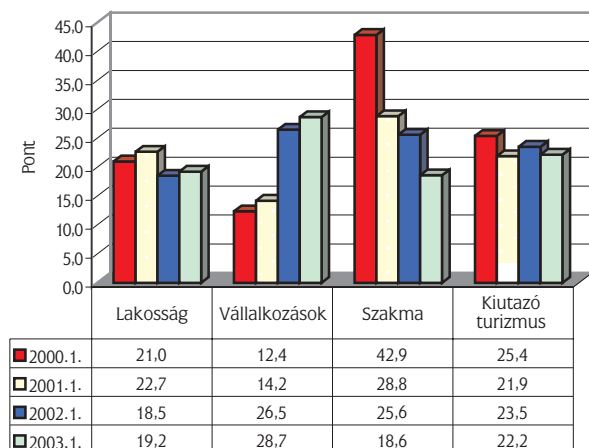
Vagyis az index értéke elsősorban a múzeumok, kiállítótermek és a vendéglátók pozitív várakozásaiból adódik.

A KIUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEKÉNEK ALAKULÁSA

A kiutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 első negyedében 22,2 pontot ért el, amely kis mértékű (1,3 pont) visszaesésnek minősül az előző év hasonló időszakához képest. Ennek ellenére a kiutazó turizmus konjunktúrális helyzete stabilan kedvezően alakult a vizsgált időszakban, bár az index összetevőinek értéke jelentős változást mutat. A 8. ábrán látható, hogy a három megkérdezett csoporton belül csak a lakosságnál nem figyelhető meg jelentős mértékű ingadozás. A vállalkozások indexe folyamatosan emelkedik, ezzel szemben a szakma indexének értéke csökkenő tendenciát mutat.

8. ábra

A kiutazó turizmus konjunktúraindex és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év első negyedében

A 3. táblázatban a kiutazó turizmus összetevő indexeit mutatjuk be részletesen.

A kutatásba bevont személyek 67%-a nem vett részt külföldi utazáson az adatfelvételt megelőző 12 hónapban. Azok közül, akik a vizsgált időszak alatt voltak külföldön, 62% egy, 27% két-három alkalommal járt ott. A válaszadók 11%-a négyszer vagy annál többször lépte át az országhatárt.

A lakossági várakozások közül a 4. táblázatban látható markáns tényezőket emeltük ki.

A 4. táblázatból látható, hogy a lakosság a külföldi utak vonatkozásában optimistán tekint a jövőre, a válaszadók:

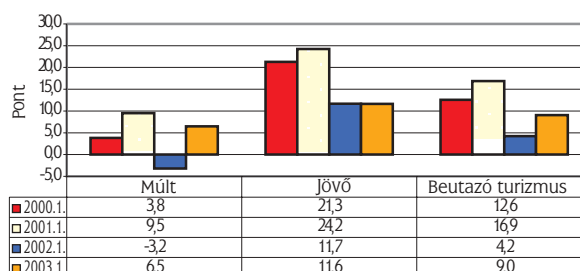
- 28%-a azt prognosztizálja, hogy a vizsgált időszakban a korábbi egy évhez képest több alkalommal fog külföldre utazni,
- 34%-a azt várja, hogy utazásai során átlagosan többet tud majd költeni, valamint
- a pesszimisták az optimistákhoz képest jóval alacsonyabb arányt képviselnek.

A BEUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEKÉNEK ALAKULÁSA

A beutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 első negyedében 9 pontot ért el, amely jelentős, 4,8 pontos javulást jelent az előző év hasonló időszakához képest (9. ábra). A négy év első negyedét vizsgálva kijelenthetjük, hogy konjunktúrális szempontból 2001 első negyedéve volt a legkedvezőbb. A beutazó turizmus konjunktúrális helyzete mind a belföldi, mind a kiutazó turizmussal jóval kedvezőtlenebbül alakult a vizsgált időszakban.

9. ábra

A beutazó turizmus konjunktúraindex és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év első negyedében

A várakozási index gyakorlatilag nem változott az egy évvel korábbi értékhez képest. 2003 első negyedében a közelmúltat vonatkozó index ismét pozitív értéket vett fel, és nagymértékben hozzájárult a beutazó index szignifikáns javulásához.

A beutazó turizmus összetevő indexeit az 5. táblázatban mutatjuk be részletesen.

3. táblázat

A kiutazó turizmus konjunktúraindex összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

Összetevők (egyenlegek és indexek)	Időszak			
	2000.1.	2001.1.	2002.1.	2003.1.
A lakossági turisztikai kiutazások száma 100 főre vetítve	22,0	27,5	38,1	39,3
A lakosok kiutazó turisztikai költségének aránya jövedelmükhöz viszonyítva	3,1	4,2	4,0	3,7
A lakosok kiutazó turisztikai költségéből a belföldön elköltött összeg aránya (%)	49,4	47,9	32,1	37,6
A lakosság kiutazási tervei (egyenleg)	15,9	19,4	9,5	10,0
A lakosság várható kiutazó turisztikai költsége (egyenleg)	24,1	21,0	15,4	13,1
A lakosok várható kiutazó turisztikai költségéből a belföldön elkölteni szándékozott összeg (egyenleg)	11,5	16,0	12,1	11,8
Lakosság indexe	21,0	22,7	18,5	19,2
A külföldi kiküldetési napok száma (az érintett vállalkozásokra vonatkozóan)	27,9	39,4	85,5	85,8
A vállalkozások várható külföldi kiküldetései (egyenleg)	4,0	-3,9	0,7	1,9
A vállalkozások várható külföldi kiküldetési költsége (egyenleg)	10,2	13,5	15,3	20,6
A vállalkozások várható kereslete utazási irodák szolgáltatásai iránt (egyenleg)	7,5	7,8	4,5	6,4
Vállalkozások indexe	12,4	14,2	26,5	28,7
A tour operátorok által eladott külföldi utak várható száma (egyenleg)	55,2	52,3	28,7	19,4
A tour operátorok által eladott külföldi utak árbevételének várható volumene (egyenleg)	55,0	46,2	26,1	19,0
Az utazási irodák repülő-, vasúti és buszjegyeladásainak várható alakulása (egyenleg)	15,6	12,1	32,8	13,1
Az utazási irodák repülő-, vasúti és buszjegyeladásainak várható árbevétele (egyenleg)	15,8	36,7	32,0	13,1
Az utazási irodák szállásfoglalásainak várható alakulása (egyenleg)	47,5	17,5	41,0	26,1
Az utazási irodákban történő valutakiváltás várható alakulása (egyenleg)	7,4	20,1	-3,8	12,5
Az utasbiztosítások eladásának várható alakulása (egyenleg)	43,0	24,6	43,6	29,0
A repülőársaságok jegyeladásának várható alakulása (egyenleg)	50,0	0,0	0,0	17,7
A repülőársaságok jegyárbevételének várható alakulása (egyenleg)	96,4	50,0	30,0	17,7
Szakma indexe	42,9	28,8	25,6	18,6
Kiutazó turizmus konjunktúraindex	25,4	21,9	23,5	22,2

4. táblázat

Lakossági várakozások részindex összetevői

Tényező	Optimista	Pesszimista
A várható külföldi utazások száma	28%	7%
A várható külföldi utazások átlagköltsége	34%	8%

A beutazó turizmus konjunktúraindex összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

Összetevők (egyenlegek és indexek)	Időszak			
	2000.1.	2001.1.	2002.1.	2003.1.
A külföldi látogatók száma (KSH index)	-0,3	16,3	-12,6	8,5
A külföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (KSH index)	0	5,1	0,8	4,0
A fizetős autópályák (hétvégi) forgalmának alakulása (index)	11,8	7,1	2,2	6,9
Múltra vonatkozó index	3,8	9,5	-3,2	6,5
A múzeumok külföldi belépőinek várható száma (egyenleg)	25,2	36,1	27,5	23,6
A kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégéjszakáinak várható alakulása (egyenleg)	21,8	20,8	11,2	-1,8
A beutazást szervező külföldi és hazai utazási irodák várakozásai (egyenleg)	30,4	20,9	13,1	14,2
Az utazási irodákban történő valutabeváltás várható alakulása (egyenleg)	7,8	19,2	-5,0	10,5
Várakozásra vonatkozó index	21,3	24,2	11,7	11,6
Beutazó turizmus konjunktúraindex	12,6	16,9	4,2	9,0

Az 5. táblázat mutatja, hogy a beutazó turizmus konjunktúraindexének alakulását kedvezően befolyásolja, hogy a vizsgált időszakban

- jelentősen növekedett a külföldi látogatók száma, valamint
- a beutazást szervező utazási irodák várakozásai kedvezően alakulnak.

A múzeumok megítélése szerint a következő 12 hónap kedvezően fog alakulni, a megkérdezettek többsége (55%) a külföldi látogatók számának emelkedésével számol.

A következőkben összefoglalóan kiemeljük a szegmensenkénti megkérdezések azon tapasztalatait, amelyeket önmagukban is hasznos információnak minősítettünk.

A lakossági turizmus konjunktúraindex alakulása

A felmérés keretében összesen 1000 olyan személy megkérdezésére került sor, aki az elmúlt 12 hónap során legalább egy éjszakát távol töltött otthonától, és utazásának célja nem napi munkavégzés, illetve rendszeresnek tekinthető tanulás volt.

A BELFÖLDI UTAZÁSOK JELLEMZŐI

A kutatásba bevont személyek döntő többsége, 93%-a az adatfelvételt megelőző 12 hónapban részt vett belföldi utazáson.

Felmérésünkben 39%-ot képviseltek azok, akik a vizsgált időszak alatt egy alkalommal utaztak Magyarországon. A két-három alkalommal útra kelők aránya 30% volt. Ennél többször a megkérdezettek mintegy harmada (31%) vett részt belföldi utazáson.

A kérdésre válaszolók (994 fő) átlagosan 4,5 utazáson vet-

tek részt az elmúlt egy év során. Ha az utazások számát a belföldi utazáson részt vevőkre (926 fő) vetítjük, ez az érték 4,8. A szegmentációs elemzések szerint legtöbb alkalommal

- a férfiak (6,2 alkalom),
- a 60 évnél idősebb korosztály tagjai (6,5 alkalom),
- a fővárosban (6,4 alkalom), illetve a megyeszékhelyeken élők (6,6 alkalom), valamint
- az Észak-Alföld gazdasági régió lakói (7,1 alkalom) utaztak.

Az utazási költségek alakulása az elmúlt 12 hónapban

A megkérdezettek közül 53 személy nem tudta megmondani, hogy belföldi utazása(i) mennyibe került(ek). A kérdésre válaszolók (862 fő) átlagosan 51 813 Ft-ot költöttek el magyarországi útjuk/útjaik során. Közülük 23 fő nyilatkozta, hogy utazása során nem volt kiadása. Azoknak, akik költöttek (839 fő), átlagosan 53 234 Ft-ba került(ek) az utazása(ik).

A szegmentációs elemzések szerint belföldi utazás(ok)ra átlagosan a legtöbb pénzt

- a férfiak (64 077 Ft),
- a 40-49 év közötti korosztály (60 877 Ft),
- a felsőfokú végzettségűek (63 974 Ft),
- az átlag feletti jövedelemmel rendelkezők (77 591 Ft),
- a fővárosiak (70 778 Ft), valamint
- a Közép-Magyarország gazdasági régióban élők (66 813 Ft) költöttek.

Ezzel szemben az utazás(ok) során a legalacsonyabb kiadással

- a nők (44 845 Ft),
- a 60 évnél idősebbek (47 344 Ft),
- a maximum 8 általánossal rendelkezők (34 944 Ft),

- az egyfős háztartások (36 506 Ft),
- az átlag alatti jövedelműek (36 107 Ft) valamint
- a Nyugat-Dunántúl gazdasági régióban élők (32 056 Ft) jellemezhetők.

Az adatok azokra vonatkoznak, akiknek utazásaik során voltak kiadásai.

A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma

A válaszadók közül 599 fő éjszakázott az elmúlt egy év során hazai kereskedelmi szálláshelyen. Az általuk eltöltött vendégéjszakák száma átlagosan 7,4 volt. (Ha az adatokat a belföldi utazáson részt vevőkre vetítjük, ugyanezen mutató értéke 4,9.)

A kereskedelmi szálláshelyeket leghosszabb időre

- a férfiak (8,1 éjszaka),
- a 60 évnél idősebb korosztály tagjai (10,6 éjszaka),
- az egyfős háztartások (9,3 éjszaka),
- a budapestiek (9,2 éjszaka), illetve
- a Közép-Magyarország (8,4 éjszaka) és a Dél-Dunántúl gazdasági régióban élők (8,4 éjszaka) vették igénybe.

Ezzel szemben legkevesebbet

- a 30-39 éves korosztály tagjai (6,2 éjszaka),
- a szakmunkás-bizonyítvánnyal rendelkezők (6,3 éjszaka),
- az átlag alatti jövedelműek (5,7 éjszaka),
- a nagyközségek (6,3 éjszaka) és az egyéb vidéki város lakói (6,3 éjszaka), illetve
- a Dél-Alföld gazdasági régióban élők (5,5 éjszaka) éjszaktak kereskedelmi szálláshelyen.

A várható vendégéjszakák száma

A kutatásban részt vevő személyek közül 137 fő nem tudta megmondani, hogy az elmúlt 12 hónaphoz viszonyítva a következő egy évben többet, ugyanannyit, vagy kevesebbet fog-e kereskedelmi szálláshelyen éjszakázni.

A kérdésre konkrét választ adók (846 fő) közel egyharmada (34%) azt tervezi, hogy az elmúlt egy évhez viszonyítva a jövőben több éjszakát fog kereskedelmi szálláshelyen eltölteni. E személyek döntő részénél a vendégéjszakák számának emelkedése nem lesz jelentős mértékű. Ugyanakkor a válaszolók 9%-a úgy véli, hogy az elkövetkezendő egy évben kevesebbet fog kereskedelmi szálláshelyen éjszakázni, 56%-uk pedig nem számít változásra.

A szegmentációs elemzések szerint különösen

- a 30-39 év közötti korosztály tagjai (38%),
- az érettségivel rendelkezők (38%),
- a négyfős háztartások (38%),
- a jó anyagi körülmények között élők (41%),
- a fővárosban lakók (43%), valamint
- a Közép-Magyarország gazdasági régió lakói (42%)

tervezik azt, hogy a korábbi egy évhez képest több éjszakát fognak kereskedelmi szálláshelyen eltölteni.

A kereskedelmi szálláshelyek jövőbeni igénybevételét az átlagosnál pesszimistábban ítélik meg

- az 50-59 éves korosztály tagjai (14%),
- az átlag alatti jövedelműek (15%),
- az egyéb vidéki városokban élők (13%), illetve
- a Nyugat-Dunántúl (16%) és az Észak-Alföld gazdasági régióban lakók (17%).

Az étkezésnél igénybe vett vendéglátóhelyek

A megkérdezettek közül 244 személy belföldi utazásai során egyáltalán nem fogyasztott meleg ételt vendéglátóhelyen, 16 fő pedig nem tudta megmondani, hogy hány alkalommal étkezett ott.

Azok, akik étkeztek vendéglátóhelyen (666 fő), átlagosan 8,0 alkalommal vették igénybe étkezés céljából étterem, fogadó szolgáltatásait.

A KÜLFÖLDI UTAZÁSOK JELLEMZŐI

A kutatásba bevont személyek 67%-a nem vett részt külföldi utazáson az adatfelvételt megelőző 12 hónapban.

Azok közül, akik a vizsgált időszak alatt voltak külföldön (331 fő), 62% egy, 27% két-három alkalommal járt ott. A válaszadók 11%-a négyszer vagy annál többször lépte át az országhatárt utazás céljából.

A válaszolók (1000 fő) átlagosan 0,69 alkalommal utaztak az elmúlt egy év során külföldre. Ha az utazások számát a külföldre látogatókra (331 fő) vetítjük, ez az érték 2,1.

A határon túlra látogatók közül legtöbbször a Dél-Alföld (3,6 alkalom) gazdasági régió lakói vettek részt külföldi utazáson, legritkábban (1,5 alkalom) pedig az Észak-Magyarország gazdasági régió területén élők utaztak külföldre. (Az adatok a külföldre látogatókra vonatkoznak.)

Az utazások költsége

Az elmúlt egy év során megtett külföldi utazások a kiutazóknak személyenként összesen 140 019 Ft-ba kerültek. (A számításhoz a költségekről pontos információval rendelkezőket (318 fő) vettük alapul.)

A demográfiai ismérvek szerinti elemzések több említésre méltó különbséget is felszínre hoztak. Ezek szerint utazásaik során a legtöbbet

- a férfiak (167 469 Ft),
- a 30-39 éves korosztály tagjai (202 585 Ft),
- a felsőfokú végzettségűek (179 853 Ft),
- az átlagosnál jobb anyagi helyzetben lévők (184 075 Ft),
- a budapestiek (172 067), illetve a megyeszékhelyen élők (172 931 Ft), valamint
- a Dél-Dunántúl gazdasági régió lakói (199 616 Ft) költöttek.

Külföldi utazásaikra legkevesebbet

- a 60 évnél idősebbek (83 710 Ft)
- a nyolc általános iskolai végzettségűek (101 667 Ft),
- az egyfős háztartások (100 829 Ft), valamint
- a Nyugat-Dunántúl gazdasági régió lakói (64 000 Ft) áldozták.

Az adatok az utazáson részt vevőkre és a költségekről pontos információval rendelkezőkre vonatkoznak.

A szálláshelyek megkérdezésének tapasztalatai

A kutatásba bevont 200 szálláshely közül négyenél nem tudták előre jelezni, hogy a korábbi egy évhez képest a következő 12 hónapban hogyan alakul náluk a vendégéjszakák száma.

A véleményt nyilvánítók mintegy harmada (37%) arra számított, hogy a jövőben a vendégéjszakák száma emelkedni fog. Ezzel szemben 24%-uk pesszimistán nyilatkozott a kérdéssel kapcsolatban, ők a vendégéjszakák számának csökkenését prognosztizálják. Az előrejelzések alapján a változások aránya egyik esetben sem lesz jelentős.

A várakozások szerint a vendégéjszakák számának visszaesése a külföldiek esetében lesz magasabb: a válaszadók mintegy ötöde (29%) nyilatkozta, hogy a következő 12 hónapban a határon túlról érkezőknél az eltöltött vendégéjszakák vonatkozásában csökkenésre számít. Az említett mutató értéke a belföldi vendégek esetében 14%.

Ezzel szemben a belföldi vendégek által eltöltött éjszakák számának növekedését a szakemberek 29%-a, a külföldi vendégéjszakák számának emelkedését 40%-uk várja.

A vendéglátóhelyek megkérdezésének tapasztalatai

A következő 12 hónapot tekintve a vendéglátóhelyek 36%-a számít forgalma növekedésére. A kérdésre választ adók 38%-a nem vár változást. A válaszolók (96 egység) 26%-a a kérdés kapcsán pesszimistán nyilatkozott a jövőt illetően.

A választ adó szakemberek annak ellenére derűlátóak a jövőre nézve, hogy jelentős részük szerint az évszakban szokásoshoz képest jelenleg kevesebb náluk a vendég. Különösen a külföldi vendégek számánál tapasztalható visszaesés, erről a válaszolók (95 egység) több mint kétötöde (45%) számolt be.

A külföldi vendégek számának emelkedésére a megkérdezettek 14%-a számít. Ez az arány a belföldi vendégek esetében valamivel magasabb, összesen 17%.

Az utazásszervezők megkérdezésének tapasztalatai

A felkeresett utazásszervezők közül négy nem foglalkozik

külföldi utak szervezésével, három szakember pedig nem tudott nyilatkozni a külföldi utak várható értékesítéséről. A kérdésre konkrét választ adók (93 fő) várakozásai az elkövetkezendő 12 hónapot tekintve optimisták: 59%-uk arra számított, hogy cégénél az elkövetkezendő egy év során az értékesített külföldi utak száma emelkedni fog. Az utazásszervezők döntő többségénél nem lesz jelentős a változás mértéke.

Az eladott külföldi utak volumenének csekély visszaesésével a véleményt formálók 18%-a számol.

Nemcsak az eladott külföldi utak számának növekedését, hanem az értékesítésből származó bevételek várható alakulását is összességében nagyon optimistán ítélik meg az utazásszervezők.

A kérdésre konkrét választ adók (92 cég) jelentős része (62%) azzal számol, hogy az elkövetkezendő 12 hónapban a külföldi utak eladásából eredő árbevétele emelkedni fog. A növekedés mértéke az utazásszervezők döntő részénél nem lesz jelentős.

A véleményt nyilvánítók 18%-ának várakozása pesszimista, árbevételük nagymértékű csökkenését azonban senki nem prognosztizálta.

Az utazási irodák megkérdezésének tapasztalatai

A válaszadók (92 iroda) jelentős része, 55%-a úgy véli, hogy irodájában a szálláshelyfoglalás volumene a következő 12 hónapban az elmúlt egy esztendőhöz képest emelkedni fog. A foglalások visszaesésével a szakemberek minimális hányada, mindössze 9%-a számol. A változások mértéke a döntő többség véleménye szerint nem lesz jelentős.

A külföldi szálláshelyfoglalásból származó árbevételt tekintve a szakemberek várakozása összességében nagyon optimista: a válaszolók (92 iroda) jelentős hányada (59%) szerint az elkövetkezendő 12 hónapban a külföldi szálláshelyfoglalásból eredő bevétel több lesz, mint az előző egy évben volt. A választ adók csekély része (8%) pesszimistán nyilatkozott árbevétele várható alakulásáról. Az árbevétel növekedését, illetve csökkenését prognosztizáló szakemberek a változás mértékét nem tartják jelentősnek.

A véleményt formálók (80 fő) valamivel több mint fele (58%) számított arra, hogy cégénél az elkövetkezendő egy évben emelkedni fog a *belföldi szálláshelyfoglalás* volumene. A növekedés a többség véleménye szerint nem lesz nagymértékű. A hazai szálláshelyfoglalások számának visszaesését a válaszolók 2%-a prognosztizálja. A belföldi szálláshelyfoglalás volumenének emelkedéséhez hasonlóan az abból származó árbevétel alakulását is kedvezően ítéli meg a kérdésre konkrét választ adók (79 fő) közel háromötöde (58%).

A határozott véleménnyel rendelkezők 4%-a látja pesszimistán a jövőt: ők irodájukban a belföldi szálláshelyfoglalásból eredő árbevétel csökkenésére számítanak az

elkövetkezendő egy évben.

Az értékesített *repülőjegyek* számának várható alakulásáról 84 utazási iroda képviselője nyilatkozott.

A kérdésre választ adó szakemberek 45%-a az általa eladott repülőjegyek számának növekedését várja. Ennél valamivel alacsonyabb arányt (43%) képviselnek azok, akik szerint a vizsgált területen nem lesz változás. A válaszadók 12%-a pesszimiztán látja a jövőt, ők irodájukban az értékesített jegyek számát tekintve visszaesést prognosztizálnak.

A repülőjegy értékesítés árbevételének várható alakulásáról 85 iroda szakembere mondott véleményt. Amíg a válaszadók 42%-a a repülőjegy eladásokból származó bevételének emelkedését várja, addig az érintett cégek 13%-a annak csökkenésével számol. Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy az irodák nagy része arra számít, hogy árbevételének növekedését elsősorban az értékesített jegyek számának emelkedése okozza majd.

A múzeumok, kiállítótermek megkérdezésének tapasztalatai

A múzeumok, kiállítótermek közel felében (47%) nőtt a korábbiakhoz képest a látogatók száma az elmúlt 12 hónapban. Ugyanakkor a megkérdezettek 18%-a a vendégek számának csökkenését tapasztalta. A legtöbb helyen nem volt jelentős a növekedés, illetve a csökkenés mértéke.

A látogatók számának növekedéséhez egyaránt hozzájárult a belföldi és külföldi vendégek számának emelkedése. A hazai látogatók számának növekedését a válaszadók fele tapasztalta, a külföldi turisták esetében ennél alacsonyabb az említett mutató értéke (30%).

A belföldi és külföldi turisták számának csökkenését közel hasonló arányban érzékelték a véleményt formáló szakemberek: a hazai látogatók esetében 17%, a külföldi vendégeknél 18%-uk számolt be visszaesésről.

A következő 12 hónap várakozásai nagyon optimisták, a válaszolók 66%-a a látogatók számának emelkedésével számol. Ennek mértéke, a döntő többség véleménye szerint, nem lesz jelentős.

A vállalkozások megkérdezésének tapasztalatai

A felmérésbe bevont 200 cég közül 43-nál az elmúlt egy év során nem volt *belföldi kiküldetés*, három személy pedig nem tudott érdemi választ adni arra, hogy munkahelyén a korábbiakhoz képest hogyan alakult a belföldi kiküldetési napok száma. Ennek megfelelően a belföldi kiküldetések alakulásáról 157 szakember nyilatkozott.

A cégek 18%-ánál a belföldi kiküldetési napok száma a korábbiakhoz képest emelkedett az elmúlt 12 hónapban, ugyanakkor a felkeresett gazdálkodó szerveze-

tek 13%-ánál csökkent ez az érték.

A választ adó szakemberek (155 fő) közel háromnegyedének (71%) várakozása szerint az elkövetkezendő 12 hónapban cégénél a belföldi kiküldetési napok száma nem fog változni.

A véleményt nyilvánítók 16%-a emelkedést prognosztizál, 13%-uk viszont a kiküldetési napok számának csökkenésére számít.

A felkeresett cégek 31%-ánál az elmúlt egy esztendőben senki nem volt *külföldi kiküldetésen*. Ahol volt ilyen út (138 cég), a gazdálkodó szervezetek 68%-a számolt be arról, hogy a vizsgált időszak alatt a korábbiakhoz képest nem változott náluk a kiküldetési napok száma. A kiküldetési napok számának emelkedéséről a választ adók 20%-a, annak csökkenéséről 12%-uk számolt be. A változások mértéke a legtöbb cégnél nem volt jelentős.

A felmérés keretében összesen 137 cég vezetője nyilatkozott a cégénél várható külföldi kiküldetési napok számáról.

A választ adók 20%-a szerint gazdálkodó szervezeténél a külföldi kiküldetési napok száma, ha nem is jelentős mértékben, de emelkedni fog az elkövetkezendő egy év során. Az ezzel ellentétes véleményen lévők aránya 12% volt. A visszaesés nagyságát ők sem prognosztizálják nagymértékűnek. (A cégek 31%-ánál nem terveznek az elkövetkezendő 12 hónapban külföldi kiküldetést.)

A kutatás módszertani háttere

A lakossági és szakmai megkérdezésen alapuló Turizmus Konjunktúraindex¹ (TUX) a belföldi, a beutazó és a kiutazó turizmus piaci szereplőinek helyzetértékelését, illetve várakozását szintetizálja.

2003 első negyedében a korábbi felméréseknél alkalmazott strukturált kérdőívek segítségével, „face-to-face” interjúk keretében, a 6. ábrán látható szegmensekben vizsgáltuk meg a turizmus konjunktúráis helyzetének összetevőit.

A 2003 első negyedévi TUX összegzése

A TUX index (19,8 pont) az előző év azonos időszakához képest kismértékben csökkent (1,6 pont). A 2000–2003. közötti időszakot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az első negyedekben a turizmus konjunktúraindexe viszonylag magas (20 pont) érték körül mozgott.

A beutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 első negyedében 9 pontot ért el, amely jelentős, 4,8 pontos javulást jelent az előző év hasonló időszakához képest. A négy év első negyedévt vizsgálva kijelenthetjük, hogy

¹ A TUX módszertanáról további információ található a Turizmus Bulletin V. évfolyam 2. számában.

TÉNYEK ÉS ELŐREJELZÉSEK

konjunkturális szempontból 2000 első negyedéve volt a legkedvezőbb. Ennek ellenére a beutazó turizmus konjunkturális helyzete mind a belföldi, mind a kiutazó turizmusnál jóval kedvezőtlenebbül alakult a vizsgált időszakban.

Az előző évhez viszonyítva a belföldi turizmus konjunktúraindex (28,2 pont) ugyan visszaesett 8,2 ponttal, de összességében a belföldi turizmus helyzete folyamatosan kedvezőnek minősül.

A kiutazó turizmus konjunktúraindex 2003 első

negyedévében 22,2 pontot ért el, amely kismértékű (1,3 pont) visszaesésnek tekinthető az előző év hasonló időszakához képest. Ennek ellenére a kiutazó turizmus konjunkturális helyzete stabilan kedvezően alakult a vizsgált időszakban, bár az index összetevőinek értéke jelentős változást mutat. A három fő szegmensben belül csak a lakosságnál nem figyelhető meg jelentős mértékű ingadozás. A vállalkozások indexe folyamatosan emelkedik, ezzel szemben a szakma indexének értéke csökkenő tendenciát mutat.

6. táblázat

A minta összetétele

Szegmens	Mintaméret (fő/db)
18 év feletti magyar lakosság	1000
50 fő feletti vállalkozások	200
Utazási iroda, utazásszervező	200
Múzeum, kiállítóterem	100
Szálloda, panzió	200
Étterem	100
Légitársaság	17
Autópálya	2